

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEČ

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Ček, račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inserate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Učitelj človeštva

Ob deveti obletnici kronanja Pija XI. smo doživeli dogodek, ki je upravičeno vzbudil pozornost vsega sveta: Papež, poglavar krščanstva je po radiju govoril vsem narodom zemlje. Triumf tehnike nam v drugi obliki obnavlja binkoštni čudež. Otroci, raztreseni kjerkoli širom zemlje, so mogli poslušati živo besedo skupnega očeta. Latinsko besedilo papežev govora je bilo takoj prevedeno v najbolj razširjene jezike sveta. Ze prihajajo poročila o silnem navdušenju, s katerim so najbolj oddaljeni prekomorski kraji sprejeli papežovo poslanico. Samo v ameriških Združenih državah je 77 postaj oddajalo papežev govor, kar je do sedaj najvišje število za samo eno poslanico. Popolnoma jasno so razumeli papeževe besede tudi v Avstraliji in južni Ameriki. Vatikanska radio postaja je izredno umeščen ženijskega Marconija, kateremu se mora svet zahvaliti za poznanje radijskih valov. Katoliška cerkev pa je zopet pokazala, da se poslužuje sredstev najbolj moderne tehnike in da ne zameta nobene iznajdbe človeškega duha, da vrši svoje vekovito poslanstvo.

Pogledati bi morali v zgodovino, kako različnih sredstev se je tekom stoletij posluževali papeži, da so mogli govoriti človeštvu. Najprej so oznanjali veselo vest evangelija z besedo, potem s pismom. A med prvimi Petrovim pismom, ki je zaposano v novem zakonu, pa do zadnje okrožnice Pija XI. je preteklo devetnajst stoletij, leži vsa zgodovina katoliške Cerkve! Bila pa je vedno živa želja slehernega vernega srca, da bi neposredno slišal besedo sv. očeta. Zato so v vseh stoletjih žele množice vernih v Rim. Zato je tudi 12. februarja sleherni hotel k aparatu, da prikrati sliši vsaj po radiju papežovo besedo.

Kje je utegnila vzbuditi poslanica svetega očeta največ veselja? Gotovo v srcu vseh tistih, ki so zvesto vdani Cerkvi in njenemu vrhovnemu poglavarju, a jim nikdar ni bila in tudi ne bo dana prilika, da bi osebno obiskali središče krščanstva in čeli neposredno besedo iz ust Kristusovega namestnika. Veliko hvaležnost in uteho so čutili tudi vsi bolni in oni, ki so v bridkosti in nadlogah, ko so slišali, da se jih sv. oče. — kot pravi naslednik Kristusov, kateremu so bili bolniki in reveži zlasti pri srcu — spominja s tako toplimi izrazi v njihovih bridkosti. Ne vemo, če so v Rusiji poslušali papežev govor. Ni verjetno, da bi ga boljševiška cenzura pripustila. Toda ves svet ve in slednjič bodo zvedeli tudi ruski kristjani, da je tudi njim bil poslan pozdrav poglavarja katoliške cerkve, ki so po njegovi lastni izjavi »najbližji in najdražji njegovemu srcu«. S kakimi občutki so pač poslušali papeževe besede misijonarji, vsi raztreseni daleč proč od domovine med tujimi, daljnimi narodi, ko je naslovil sveti oče pozdrav »močnim bojevnikom Kristusovim...« Pogumni pionirji krščanstva so ob papeževih besedah morali sčepav doživeti univerzalnost krščanstva in občutiti, da je papeževa oseba tisto središče, ki spaja vse verujoče kristjane v eno občestvo.

Sicer pa nosi poslanica Pija XI. po radiju pretežno socialen značaj, kar ji daje izrazito obilježje. Papež globoko pojmuje sodobni čas, kateremu je govoril besede miru in ljubezni, ker tega narodi najbolj potrebujejo. Po vsem svetu vlada gospodarska stiska in nobena človeška moč je ne more odpraviti. Kdo naj pomaga: ali tehnika, ali nove metode dela, ali krevavi ruski boljševizem? Vse je odpovedalo, Z vse izenačujočo ironijo koraka beda preko zemlje in družin zmagovite in premagane, bogate in revne, kapitalistične in socialistične države v eno ubogo človeško družino, ki bo morala propasti brez pravičnosti in ljubezni. Zato je tu na mestu, da poudarimo, da so bili ravno katoliški škofje in papeži, ki so pokazali edino in neposredno pot, ki vodi do boljšega in pravičnejšega gospodarskega reda kot je sedanji. »Tisti, ki žive v izobilju, ne smejo denarja in časa zapravljati, ampak ga morajo uporabljati za vzdrževanje in pomoč tistih, ki niti najpotrebnejšega nimajo!« To so besede Pija XI. V svoji večerajšnji poslanici pa zopet opominja bogatine, naj se smatrajo le kot upravitelji in delilci premoženja, ki je zaupano njihovim rokam in naj se zavedajo, da je njihovi skrbi zaupal Kristus ubožce ter jim zaradi velikih nevarnosti, s katerimi je združeno bogastvo, klical: »Gorje vam bogatini!« Na drugi strani se pa mora sleherni zavedati, da je rešitev samo v delu in da če ljudje ne bodo delali, bodo imeli vedno manj sredstev za vzdrževanje. Zato papež tudi delovno ljudstvo opominja k vestnemu spolnjenju dolžnosti. Prav klasično je formuliran odnos med delodajalcem in delavci: Eni naj nudijo sredstva, drugi pa vodstvo, pri čemer ne eden ne drugi ne sme zahtevati več kakor je pravično. Papeževa poslanica vsemu svetu je zopet vzbudila v mnogih srcih zavest socialnega pomena krščanstva in dala pobudo za našemu času primerno socialno katoliško akcijo.

Papeževe besede, ki smo jih slišali po radiju, so več kakor dnevna senzacija. Poslušali so jih verni in neverni. Verniki z otroško vdanostjo in ljubeznijo, v nevernih pa je morda le šinilo spoznanje, da govori sila, ki sicer nima na razpolago topov in pušk, a ima orožje besede resnice, ki hoče in edina more prinesiti človeštvu rešitev v težko stiskanih dneh in mir onim, ki so dobre volje.

Ofenziva proti hitlerjancem

Splošen izbruh nevolje proti nacionalistični gonji — Policija pleni archive, školje protestirajo

Berlin, 13. febr. kk. Politična policija je pri večerajšnjih hišnih preiskavah narodno socialistične stranke zaplenila zanimiv material, katerega je vso noč pregledovala in izredno obtežuje narodno socialistično stranko in kroge, ki sodelujejo z njo. Policija je odkrila odnose med narodno socialistično stranko in nameščenci vojnega ministrstva, in sicer s častniki stare nemške vojske, katere je vojno ministrstvo za gotove svrhe najelo v privatno službo. Dalje je policija zaplenila material, ki dokazuje strumno vojaško organizacijo narodno socialističnih napadalnih oddelkov. V zaplenjenih spisih se te šte imenujejo bodoča narodna armada, tretje nemške države, po kateri stremi Hitler. Vlada ni krogi so trdno odločeni, da sedaj ne bodo popustili. Verjetno je sicer, da ne bo naravnost prepovedala narodne socialistične stranke, popolnoma in strogo pa se bo izvedlo kazensko postopanje proti vsem obremenjenim osebam.

Dunaj, 13. febr. kk. Hišne preiskave pri narodnih socialistih v Berlinu so odkrile niti, ki vodijo tudi v Avstrijo. Na prošnjo nemških oblasti je bil danes v Innsbrucku aretiran nemški stolnik von Maltitz. Nemške oblasti ga zasledujejo zaradi prikrivanja, ker sledi iz zaplenjenih dokumentov, da je pomagal pobegniti čez nemško mejo dvema narodnima socialistoma Beckerju in Hauscheju, katere sta v Silvestrovi noči ustrelila v Berlinu dva politična nasprotnika od Reichsbannerja. Policija se ni našla navedenim dveh, ker jih je najbrže Maltitz odpravil zopet čez italijansko mejo. Berlinška preiskava je dalje tudi dognala, da je Maltitz prevzel vlogo majorja Pabsta in da očitno tvori zvezo s tirolskim Heimwehrom.

Avstrijski škofje obsojajo nacionaliste

München, 13. febr. AA. Bavarski škofje so izdali skupno izjavo proti narodno-socialističnemu pokretu. V tej izjavi ugotavljajo, da krščanstvo te stranke ni krščanstvo Kristusa, zato škofje svare svoje vernike pred narodnimi socialisti in so obnovili svojo prejšnjo prepoved, da se katoliški duhovniki udeležujejo narodno-socialističnega pokreta. Naposled opozarjajo škofje, da se narodni socialisti tudi v bodoče ne smejo več udeleževati v sklenjenih vrstah in v uniformah cerkvenih opravil.

München, 13. febr. Uradni listi osmih bavarskih škofij prinašajo obširen članek, ki vsebuje svarilo škofov kot čuvarjev katoliške vere pred narodnim socializmom z ozirom na njegove nazore, ki se ne strinjajo s katoliškim naukom. Katoliškim duhovnikom je strogo prepovedano sodelovati pri narodno socialističnem gibanju na kakršenkoli način. Udeležba narodnih socialistov pri bogoslužnih prireditvah v uniformi je in ostane prepovedana.

Prepoved se utemeljuje takole: Narodni socializem ima v kulturno političnem programu zmotne nauke. Bistvene nauke katoliške vere odklenja ali napačno pojmuje. Po izjavi njegovih voditeljev hoče narodni socializem postaviti na mesto krščanske vere novo svetovno naziranje. Vodilni zastopniki narodnega socializma postavljajo raso višje kot vero. Odkla-

najo razodetja stare zaveze in celo 10 božjih zapovedi. Papeževemu primatu ne priznavajo. Igrajo se z mislijo brezdogemske nemške narodne cerkve. To, kar narodni socializem imenuje krščanstvo, ni Kristusovo krščanstvo. Vodilni tisk te stranke je proti katoliškim razglasom, da celo proti pozivom sv. Očeta za odvrnitev boljševizma, nastopil tako, da ni govora o nobenem poznanju dejanskega položaja in o nobenem spoštovanju.

Po odhodu Hitlerjancev

Berlin, 13. febr. AA. Narodno socialistični poslanec dr. Frick je stavil predlog, naj bi predsednik parlamenta uporabil vsote, ki jih bo prihranila državna blagajna z odsotnostjo poslancev narodno socialistične stranke, za podpiranje brezposelnih delavcev.

Predsednik parlamenta dr. Loebe je odgovoril poslancu Fricku, da se poslanci narodno socialistične stranke še niso odpovedali poslanskičnim dletam. Tudi ne razpolaga z odlegljenimi vsotami, ker ostanejo take diete v državni blagajni. Na seji parlamenta pa je dr. Loebe izpopolnil svoj odgovor z ugotovitvijo, da dr. Frickov predlog zaenkrat ne prihaja v poštev, ker so narodno socialistični poslanci dne 1. februarja dvignili svoje diete za ves mesec naprej.

Berlin, 13. febr. AA. V političnih krogih je povzročila precejšnjo veselost vest, da so narodni socialisti, ki so zapustili zbornico, sklenili darovati svoje dnevnice podpornemu skladu za brezposelne.

„Avstrija rabi svoje sosede“

Izjave zunanjega ministra italijanskemu časnikarju

Rim, 13. febr. Z. Dunajski poročevalec „Giornale d'Italia“ je imel intervju z avstrijskim ministrom Schobrom, ki mu je dal izjavo, v kateri naglašja, da je sedanji režim v Italiji dvignil ugled Italije. Dr. Schober obirno razlaga notranji položaj v Avstriji in avstrijsko zunanjo politiko.

V izjavi naglašja, da mora predvsem naglasiti, da bo Avstrija lojalno spoštovala, kakor je bilo to doslej ob vsaki priliki, svoj podpis na mirovnih pogodbah, sklenjenih v San Germainu. To bo storila brez ozira na dejstvo, da je bila prisiljena podpisati to mirovno pogodbo. Dokler bodo te mirovne pogodbe ohranile svojo zakonito moč, se bo Avstrija strogo držala njih določb. Nihče ne more dvomiti nad dejstvom, da ne bi bile vse politične pogodbe, kakor sploh vsa dela človeškega uma, zmotne in nepopolne.

To priznava tudi pakt Društva Narodov. Zato se DN prizadeva, da mirno reši vsa vprašanja,

ki se nanašajo na spremembo nekaterih uredb obstoječih pogodb. V preteklem letu se je v tem pogledu že marsikaj doseglo. V Haagu se je sprejel odlok, ki brani avstrijske reparacijske obveznosti. Pri tem je Avstriji dobrodošla akcija, ki jo v njeno korist vodi Italija. Ni dvoma, da je s tem storjen važen korak v delu za obnovo in utrditev pravega miru v Evropi.

Avstrijska življenjska potreba nujno zahteva, da Avstrija vzdržuje iskrene in prijateljske zveze z vsemi državami, posebno s svojimi sosedi. K temu je ne navajajo samo gospodarski razlogi. Avstrija potrebuje svoje sosede, kakor tudi oni potrebujejo nje. V tem medsebojnem sodelovanju bo moči doseči gospodarsko obnovo ne samo Avstrije in sosednih držav, nego cele Evrope. Ni dvoma, da je pri tem treba predvsem računati z Nemčijo. To morajo priznati tudi tisti, ki so jim znane zveze, ki jih je Avstrija pred vojno imela z Nemčijo.

Položaj Slovakov na Madjarskem

Svetovni škandal

Praga, 13. febr. Z. V poslanski zbornici je ponovno prišel na dnevni red razgovor o položaju slovaške manjšine na Madjarskem, ki grozi postati svetovni škandal. Tokrat je prišla s pritožbami republikanske stranke. Poslanec Janček je izjavil: Slovaki so na Madjarskem pod Bethlenovim režimom in njegovo aristokracijo oropani vsake svobode. Te prostosti ne uživa niti madjarsko ljudstvo samo. Bethlen namreč trdi, da njegovo ljudstvo še ni dovolj zrelo in izobraženo za svobodo. Nasprotno pa madjarska narodna manjšina uživa na Češkem iste pravice kot Čehi sami. Volilna pravica je enaka. Ogrski državljani na Madjarskem ne uživajo toliko pravice in prostosti in nimajo tolikih izobraževalnih sredstev, kot madjarsko prebivalstvo na Češkem. Slovaki na Madjarskem nimajo nobene slovaške

ljudske šole in nobenega prosvetnega društva. Čehi se bomo postavili na stališče: Kakor Vi, tako mi. Zatrjevanju Madjarov, da naši bratje na Madjarskem ničesar ne zahtevajo, bo kvečjemu verjel Rothermer. Tako so zatrjevali Madjari tudi pred vojno. Šele zadržanje slovaškega ljudstva v svetovni vojni je dokazalo, da to ni res. Madjarom v Češkoslovaški ne bo nihče vzel njihove narodnosti, je ne jemlje in je ni vzel. Madjarska iredenta ima svoje klicarje celo na tleh češkoslovaškega parlamenta, ki pošiljajo v svet svoje pritožbe o domnevnih krivicah. Madjari kaj takega našim bratom v svoji državi niso omogočili. Nasprotno, volilna okrožja so razdelili tako, da ni v madjarski parlament prišel noben Slovak.

Anglija hoče štediti

Velikanski tis govora finančnega ministra — Brezposelska podpora se zniža za eno tretjino

London, 13. febr. AA. Govor zakladnega ministra Snowdena o vprašanju varčevanja pri javnih izdatkih je vzbudil v političnih krogih veliko zanimanje. V govoru je bila najvažnejša ugotovitev, da so temelji angleškega gospodarstva kljub sedanji svetovni krizi ostali trdni in zdravi. Anglija stoji gospodarsko bolje od vseh drugih držav. Anglija gleda odkritosrčno dejstvom v obraz in bo dala pri reševanju gospodarske krize vzgled, kateremu bodo sledile lahko tudi druge države. Vlada bo ustanovila gospodarski odbor, ki bo imel omejeno število članov. O njih izbiri se bo vlada posvetovala tudi z opozic. strankami.

Več konservativnih poslancev želi, da bi ta odbor proučil izdatke državnih in tudi občinskih ustanov, ker so mnenja, da bi se s primernimi ukrepi tudi v občinskem gospodarstvu velik prihranilo.

Na snočni seji spodnje zbornice je Lloyd George poudaril, da bi se prihranilo 48 milijonov funtov sterlingov, če bi se zaposlilo 400.000 brezposelnih pri produktivnih javnih delih.

Medtem je narodna zveza delodajalcev, ki zastopa 7 milijonov ljudi, poslala vladi in voditeljem opozicije spomenico, v kateri predlaga omejitev javnih izdatkov in olajšanje bremen, ki jih

mora nositi industrija. Spomenica zahteva znižanje podpore za brezposelne za 1/3 in omejitev števil poslancev. Delodajalci pozivljajo vlado, naj ne nalaga novih bremen industriji, dokler ne pade število brezposelnih na 5%. Vlada in lokalne oblasti naj revidirajo sedanje mezde in naj določijo maksimalno vsoto za socialne dajatve.

London, 13. febr. kk. V poslanski zbornici je bil danes brez glasovanja sprejet predlog liberalcev, da se uvede velikopotezna produktivna skrb za brezposelne. Lloyd George je pri tem še izjavil, naj se finančni minister ne boji preveč londonskih bank, ker po vojni njih nasveti nikdar niso obveljali. Hitra deflacija je napaka in je neugodno vplivala na industrijo. Ravno tako tudi ureditev dolgov v Ameriki. Zopetna uvedba zlatega standarda je bila posledica slabega nasveta City (zveza londonskih bank). City je bila po njegovih lastnih izkušnjah kot finančnega ministra proti napredni vladi, popustljiva pa proti napakam reakcionarne vlade. Delavska vlada ne sme imeti nobenega strahu pred opozicijo City. Namen njegovega predloga je, vzbuditi vlado k energičnemu postopku. Delovni minister Thomas je oporekal, da bi se bil Snowden branil dati denar za nujna dela v City samo ne smemo se izvrševati načrti, ki ne bi bili propagandni.

Kako je svet slišal sv. Očeta

Vatikan, 13. febr. AA. Govor Sv. očeta o priliki večerajšnje svečane otvoritve nove vatikanske radio-postaje so poslušali po vsem svetu. Emissija postaje je bila v tehničnem oziru vzgledna. Papežev govor je bil jasen. Pol ure po končanem govoru so že prispele brzokavke iz Združenih držav, Argentine, Brazilije in Avstralije o popolnoma jasnem sprejemu govorov sv. očeta in senatorja Marconija. Po vseh mestih in trgih Italije so bili postavljeni zvočniki, pred katerimi so se bile zbrale velike množice. Občinstvo je ganjeno poslušalo govor Sv. očeta.

Split, 13. febr. Z. Zanimanje za papežev govor je bilo izredno veliko. Meščani so poslušali povsod po hišah, kjer imajo radio-aparate.

Banska uprava razglašja

Ljubljana, 13. febr. AA. Kr. banska uprava dravske banovine razglašja: »Gospod ban dobiva pogosto anonimne dopise, v katerih se neznanici pritožujejo o raznih nerednostih. Ker je edino pravilno načelo, da mora za resničnost podatkov vsaka oseba odgovarjati, se javnost radi informacije obvešča, da se anonimni dopisi ne jemljejo v pretres.«

Karel Skuli pri predsedniku vlade

Belgrad, 13. febr. I. Tu se že par dni mudi bivši poslanec SLS župnik Karel Skuli iz Dolenje vasi. V teku svojega bivanja je bil sprejet in je imel daljše razgovore s predsednikom vlade, ministrom dvora Jevtičem, podpredsednikom vlade Uzunovičem, pravosodnim ministrom Srškičem ter drugimi v zadevah splošnega značaja.

Promet poštne hranilnice

Belgrad, 13. febr. AA. Promet Poštne hranilnice v januarju 1931 kaže tole sliko: Hranilne vloge so v tem mesecu narastle. Pristopilo je 4888 novih vlagateljev. Vsega skupaj ima Poštna hranilnica zdaj 132.084 vlagateljev. Vloge v mesecu januarju znašajo 9 in pol milj. Din. Koncem meseca januarja je znašala vsota vseh hranilnih vlog 219.189.914.02 Din. K čekovnemu prometu je bilo priglasih 310 novih računov. Sedaj ima Poštna hranilnica pri centrali v Belgradu in njenih podružnicah v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu in Skoplju 219.224 čekovnih računov. Promet na čekovnih računih je znašal koncem januarja 5.451.178.431.69 Din. Stanje teh vlog je znašalo koncem januarja 883.858.247.40 Din. Vse vloge skupaj pa so znašale pri Poštni hranilnici koncem meseca januarja 1103 milijone dinarjev.

Novi bankovci

Belgrad, 13. febr. AA. V Zvezi s spomenico novosadske zbornice, naj bi Narodna banka dala v promet bankovce po 26 in po 50 Din, je zagrebška zbornica za TOI predlagala Narodni banki, naj natisne tudi bankovce po 500 Din, ker smatra, da je razlika med bankovcem za 100 Din in bankovcem za 1000 Din prevelika. Nadalje predlaga zagrebška zbornica, naj Narodna banka natisne tudi bankovce po 10.000 Din.

V 15 minutah 1 in pol milijon Din

Newyork, 13. febr. AA. Znameniti filmski igralec in komik Charles Chaplin, ki si je zaslužil z novim filmom »City lights« velike vsote, je odklonil ponudbo oglasne družbe, naj za visok honorar govori po radiju. Družba mu je predlagala, da govori 26 krat, vsakokrat po 15 minut. Za vsak govor je bila pripravljena plačati 5000 funtov sterlingov. Chaplin bi si lahko poljubno izbral snov govora. Na vprašanje zakaj je odklonil tako sijajno ponudbo, je Chaplin odgovoril, da nima ničesar povedati.

Mislino na Koroško..

Premišljevanja o nemških šolah v Jugoslaviji

Ljubljana 13. febr. Pred nami ležita dva članka o koroških Slovencih. Prvega je priobčil »Koroški Slovenec« *pod naslovom »Besedo imajo Nemci, drugega »Slovenski gospodare pristavljajo. da bodo Nemci sicer morali iz lastnih sredstev vzdrževati dovoljeno učiteljske, toda zanj kakor za nobenega ne obstoja dvom, da bi teh sredstev ne mogli zbrati. Isti list izraža tudi upravičen nemir nad tem, da bodo po gotovih krajih bivše Stajerske, nekateri starši nalašče vpisali otroka v nemško šolo, kar bi pomenilo nepotrebnost koncesije, nemški narodni manjšini na račun domače kulture.*

»Koroški Slovenec« *končuje svoj članek s temile besedami: »Sedaj je vrsta na naših Nemcih. Nobenega izgovora nimajo več. Naš lep nastop pri zadnjih volitvah jim je za vselej izpudil zadnji povod rednega natočevanja irendente, sedaj se tudi na Jugoslavijo ne morejo več izgovarjati. Tako vsestransko pripravljeno lahko mirno zremo bližnji razpravi v deželni zboru nasproti, v kateri se bo pokazalo, ali so naši Nemci voljni nam izpolniti vsaj enak minimalni program in ali se zavedajo odgovornosti, če ga ne izpolnijo...«*

Tem besedam nima prav ničesar pristaviti. Mi načeloma v ničemer ne nasprotujemo temu, da so Nemci pri nas dosegli tako velike uspehe na kulturnem in posebej še šolskem polju. Mi bi radi, da bi vse kulturne edince v naši državi svobodno moglo razvijati svojo lastno samobitnost ter tako prispevati k veličini države, kateri pripadajo. Ne moremo se pa ubraniti iskrene želje, da bi naše sosedje, kjer tudi prebiva del naše krvi in kjer je usidran del naše kulture, enako tolačili naravne pravice narodnih manjšin. Prepričani smo, da je z ureditvami, ki se tičejo naše nemške narodne manjšine, Jugoslavija storila svojo dožnost in da si je s tem pridobila tudi pravico, da eventualno na za to upostavljenih mednarodnih toriščih, pokliče pozornost kulturnega sveta na krivice, ki se godijo slovanskim narodnim manjšinam v srcu Evrope.

56 novih šol

Dunaj, 13. febr. AA. Kakor poročajo listi iz Beograda, je prosvetno ministrstvo dovolilo, da se odpre 56 novih nemških ljudskih šol. Ministrstvo napoveduje, da bo to akcijo izvedlo do kraja in da bo otvorilo ljudsko šolo povsod, kjer je najmanj 30 šoloobveznih otrok.

Turci a se zahvaljuje Italiji

Ankara, 13. febr. AA. V debati o turško-grški pogodbi v turskem parlamentu je turški minister zunanjih zadev Ruđi-bej poudaril veliki mednarodni pomen te pogodbe v smislu izjave grškega ministra zun. zadev Mihalakopula. Ruđi-bej je rekel, da je ta pogodba največje diplomatsko delo po Locarnu. Dalje se je v svojem govoru zahvalil Italiji za njeno posredovanje.

Internacionala črnih sraic

Rim, 13. febr. Z. Fašistična revija »Anti Europa«*, ki je bila nedavno ustanovljena in ki so jo priporočili vsi fašistični listi, prinaša več člankov, v katerih se zavzema za ustanovitev fašistične internacionalne. Kakor list sam poroča, so našli ti članki velik odmev v tujih državah. S to idejo da se bavijo novi listi in da se mora s sigurnostjo reči, da ta akcija ne bo ostala brez posledice.*

Bolgarija

Za versko svododo

Sofija, 13. febr. Z. V soglasju s čl. 10 bolgarske ustave so veroizpovedi v Bolgariji svobodne. Kljub temu so bolgarski pravoslavni svečeniki s podporo in odobravitvijo sv. Sinoda bolgarske pravoslavne cerkve pričeli s pospešeno borbo proti raznim verskim sektam, proti ameriskim misijonarjem in propagandi katoliških duhovnikov. Ljudstvo zahteva, da naj se s posebnim zakonom zaščiti pravoslavna cerkev. V poslednji številki »Pastirskega dela«, organa zveze svečnikov, je arhimandrit Sivačev napisal članek, v katerem najostreje napada katoliško duhovščino in pritiska na bolgarske oblasti, da naj se izda zakon o zaščiti pravoslavne veroizpovedi. Tudi ostali bolgarski tisk se resno bavi s tem vprašanjem in prinaša svoje opazke za ta predlog in proti njemu. V vsakem slučaju bi bil ta zakon protiustaven. Zato bi se ne mogel izdati, dokler ne bi bila ustava revidirana v zgornjem smislu.

Evropa pritiska na Bolgarijo

Sofija, 13. febr. kk. Sofijska vlada še popoloma molči o angleškem predlogu, ki ga je izročil angleški poslanec v Atenah in v Sofiji za razčiščenje spornih vprašanj med Grčijo in Bolgarijo. Čuje se pa že, da ni mnogo upanja, da bi Bolgarija sprejela angleški posredovalni predlog, ker je Henderson v bistvu vpošteval grško stališče, po katerem se imajo vsa sporna vprašanja predložiti razsodišču brez ozira na to, ali se pri tem vmešajo posamezne, pri haškem razsodišču še poravnane stvari in drugi, po bolgarskem mnenju popolnoma neumeljeni problemi, kateri se omejujejo in uvažejo samo zato, da bi se pritiskalo na Bolgarijo, da bi odstopila od svojih apravičenih zahtev. Sicer pa se je oficijelno danes tudi tukaj sporočalo, da sta se francoska in italijanska vlada pridružili angleškemu koraku v Atenah in Sofiji in ne da bi stavili konkretne predloge, po svojih zastopnikih izrazili željo, da bi se ti dve sosedni državi končno sporazumeli.

Drobne vesti

Split, 13. febr. Z. Včeraj je prispela vest iz Lime v Peru, da je tja srečno prispel »Hajduke«. V nedeljo dne 15. febr. bo prva tekma z »Aleac«*.*

London, 13. febr. AA. Angleška letalka lady Bailey, ki leti iz Anglije v Egipt, je prispela včeraj v Tunis.

Dunajska vremenska napoved: Večinoma oblačno z novim snegom in zmernim mrazom. — Splošna vremenska napoved: V dveh, treh dneh verjetno mnogo novega snega, potem pa mraz.

Politična ali gospodarska Panevropa

Dunaj, 13. febr. V zadnjem času se tukaj mnogo piše o regionalnih pogodbah, ki naj bi se sklenile med srednjeevropskimi državami. S tem v zvezi se tolmači tudi prijateljska pogodba, ki se je sklenila z Madjarsko. Vidi se tendenca pritegniti k tej pogodbi tudi sosednje države.

Panevropa se ne bo zgradila na praznem politiziranju, temveč na gospodarskem sodelovanju. Briandov načrt o organizaciji Panevrope je vse preveč poln lepih besed, ki pa niso mogle zadovoljiti v težki gospodarski krizi se potapljačev Evrope. V Evropi ni še ravnovesja v gospodarstvu, ki povzroča tako katastrofalne posledice. Medsebojno gospodarsko sodelovanje bo tudi blagodejno vplivalo na potlačanje pretiranega nacionalizma in mednarodnega sovinitizma. Prej se je vedno govorilo samo o skupni organizaciji narodov, kar je pa vsekakor za realizacijo tako širokopotezne ideje premalo. Od začetka se ni dovolj močno poudarjalo gospodarsko sodelovanje, ki je najvažnejše. Ideja Panevrope se bo dala doseči samo s predhodnim gospodarskim uravnavanjem Evrope. Vse se je doslej hotelo obravnavati pri eni mizi Društva narodov. Jasno je, da nihče ni mogel imeti upanja na uspehi pri reševanju tako perečih in tako divergirajočih si vprašanj evropskega gospodarstva v taki obliki. Hotelo se je na mah najti sistem, ki bi mogel povoljno rešiti probleme, katerih korenine segajo v temelje evropskega gospodarstva.

Sedanost je pokazala na podlagi mnogih pogajanj, v katerih se le zrcali goli egoizem, da Panevropa nima pričakovati svojega uresničenja na podlagi spekulativnega politiziranja, temveč na iskrenem gospodarskem sodelovanju. Predlog, katerega je stavil dr. Schober, avstrijski zunanji minister, na zasedanju Društva narodov glede na gospodarsko organizacijo Evrope, dobiva čedalje konkretnjšo obliko. Nobenega dvoma več ni, da bodo izvedle gospodarsko uravnoteženje evropskega gospodarstva regionalne pogodbe, ki bodo tvorile most do tozadevnih pogajanj med vsemi državami Evrope. Potom gospodarskega sodelovanja in uravnoteženja bi se dala potlačiti tudi v izvestni meri narodnostna nasprotstva, ki bruhajo na dan v obliki pretiranih nacionalizmov.

V taki obliki in s tem namenom je bila sklenjena tudi prijateljska in razsodiščna pogodba med Avstrijo in Madjarsko. Vsi avstrijski listi odločno odklanjajo namero, da bi se skrivaj za to pogodbo kak drug namen ali kakšen političen blok, kakor se je prvotno namigavalo. Avstrija ima pretežno gospodarsko krizo, da bi se mogla spuščati v kakšne politične avanture Mussolinijevega kova. Sicer pa vidimo dovolj močno garancijo proti takim za malo Avstrijo nevarnim eksperimentom v osebi zveznega kanclerja g. Enderja. V avstrijskem časopisu se izraža nadalje odločna želja, pritegniti k tej pogodbi Nemčijo, Italijo in Jugoslavijo. Sele takrat bi dosegla ta pogodba svoj resničen namen.

Moderni Jules Verne

S podmornico na severni tečaj

Pariz, 13. febr. kk. Ameriški letalec na severni tečaj Wilkins bo koncem aprila s svojo podmornico »Nautilus« *odšel na ekspedicijo na severni tečaj pod imenom »Pod ledom«, katera bo po mnenju »Echo de Paris« *moderno uresničenje Jules Verneovega romana »20.000 milj pod morjem«. Odpotoval bo čez Azore, London in Norveško proti Spitzbergom, kamor bo došel začetkom julija. Potem pa bo s hitrostjo štirih vozlov skušal priti do severnega tečaja, nato pa nadaljeval pot v Aljasko. Dne 1. dec. hoče priti do**

Beringovega morja, potem pa se bo vračal skozi Panamo v Newyork. Njegova podmornica ima poseben oklep, da bo mogla vzdržati tudi najhujši pritisk. Sestavljena je kot ledolomilec in ledotalilec, da bo mogel priti na površje tudi skozi najdebelejšo ledeno steno. Dalje ima podmornica dva močna žaromete, dva podvodna izhoda, za event. potapljače in fotografske aparate. Brezžična postaja je tako močna, da bo lahko delovala tudi pod vodo. V podmornici bo 12 mornarjev in 3 znanstveniki.

Csl.-jugoslovanska pogajanja

Praga, 13. febr. kk. Češkoslovaško-jugoslovanska trgovinska pogajanja, ki se vodijo v Pragi že dva tedna, do sedaj v najvažnejših točkah niso dovedla do nobenega sporazuma. Nekateri praški listi so danes celo že prinesli vest, da so se pogajanja prekinila, da se je dala jugoslovanski delegaciji možnost, dobiti v Beogradu nove informacije. Z uradnega češkoslovaškega mesta se pa zatrjuje, da se pogajanja z Jugoslavijo nadaljujejo in da ugodno napredujejo. Vest o prekinjenju pogajanj je nastala najbrže zaradi tega, ker je tajnik in veterinarski strokovnjak jugoslovanske delegacije dr. Petrovič odpotoval v Zenevo na mednarodno veterinarsko konferenco.

O poteku pogajanj do sedaj ni prišlo mnogo v javnost. Izdala sta se samo dva brezpomembna komunikata. Kakor doznava Vaš dopisnik, se pri pogajanjih opaja na škodo Češkoslovaške sodelovanje jugoslovdnih evropskih agrarnih držav, ki je bilo sklenjeno na agrarnih konferencah v Bukarešti in Beogradu. Težkoče nastajajo zaradi jugoslovanskih zahtev glede agrarnih carin, katere stavi Jugoslavija v smislu določb beogradske konference. Češki agrarci se čutijo zaradi skupnega postopanja jugoslovdno evropskih agrarnih držav odnosno zaradi konkret-

nih zahtev jugoslovanske delegacije izolirane. Predvsem pa bi radi preprečili, da ne bi eventualne češkoslovaške koncesije Jugoslaviji ne prišle zaradi klavzule največjih ugodnosti pozneje tudi v prid Poljski in pa Madjarski.

V Pragi se širi vest, da češkoslovaški agrarci nimajo zaupanja v voditelja jugoslovanske delegacije Milivoje Pilja, ker je prijazen Madjarom in baje v sorodstvu s sekijskim šefom madjarskega trgovinskega ministrstva dr. Niklom, ki je obligatni šef madjarske trgovinske delegacije. Dalje se čuje, da je češkoslovaška vlada storila korake pri jugoslovanski vladi za primerno odpomoč.

Nov pravilnik o zaščiti gozdne industrije

Beograd, 13. febr. AA. Minister za gozdove in rudnike je sklenil izpremeniti pravilnik o zaščiti domače gozdne industrije. Njegov sklep se glasi: Člen 1. Člen 9. pravilnika o izvajanju zakona o zaščiti domače lesne industrije na podlagi čl. 16. iz istega zakona se izpremeni in naj se glasi:

V smislu člena 15. zakona o zaščiti domače lesne industrije velja ta pravilnik 10 let, počenši s tistim dnem, ko stopi v veljavo ta zakon o zaščiti domače lesne industrije. Trajanje rezervacij iz člena 6. istega zakona ne sme biti daljše od 10 let, računajoč od dneva podpisa pogodbe o rezervacijah po ministru za gozdove in rudnike. Če ne bi bilo dovolj lesne mase, se sme kapaciteta in trajanje znižati za ono dobo, za kolikor časa razpoložljive lesne mase zadoščajajo.

Člen 2. Ta izprememba stopi v veljavo, ko jo minister za gozdove in rudnike podpiše in se razglasi v službenih novinah.

Brezposelnost v Franciji

Pariz, 13. febr. kk. V poslanski zbornici se je včeraj med živahnim razpravo pritoževal voditelj socialistov Blum, da izkazuje uradna statistika brezposelnosti v Franciji samo 38.336 brezposelnih, dočim je oficijelni zastopnik Francije v ženevskem delovnem uradu priznal, da je v Franciji nad 330.000 brezposelnih. Delovni minister je odgovoril, da je brezposelnost v zadnjem letu res narasla od 4% na 14% vsega delavstva. Francija ima sedaj okoli 350.000 popolnoma brezposelnih in 1 milijon delavcev, ki delajo samo priložnostno.

Nov potres

Wellington, 13. febr. AA. Iz Napierja poročajo, da je bil tamkaž davi nov potresni sunek. Več delavcev je bilo ranjenih. Obnovitvena dela so morali začasno popolnoma prekiniti.

London, 13. febr. AA. Včeraj popoldne je bil v zalivu Hawkes na Novozelandskem ponovno hud potres. Cutili so ga daleč na severu v Hamiltonu in južno v Invercargillu. Brozjavne zveze so bile nekaj ur prekinjene. Smrtih žrtev ni bilo.

Wellington, 13. febr. V Napieru in v Hastingsu so se ponovili potresni sunki. Človeških žrtev ni bilo. V mestu Waikurao so pretrgane vse telefonske zveze.

Domače vesti

Dubrovnik, 13. febr. Z. Za sprejem novega parnika »Kraljica Marija« *se vrše velike priprave. Slavnostni odbor je izdal na meščanstvo proglas, v katerem ga poziva, da okraši hiše in sprejme ladjjo, ki nosi ime Nj. Vel. kraljice.*

Zagreb, 13. febr. Z. Samoumior je poskusila 18 letna Stetica Zagar, delavka v tekstilni tovarni. Izpila je octovo kislino. Prepeljali so jo v bolnišnico. Vzrok njenega dejanja ni znan.

Beograd, 13. febr. AA. Te dni bodo v ministrstvu finančne konference, kjer bodo pretresali proračune posameznih banov. Minister financ je odredil, naj na te konference povabijo vse gg. bane.

Francosko posojilo Nemčiji

Pariz, 13. febr. kk. V bančnih krogih je veliko zanimanje za kreditno operacijo za Nemčijo. Ministrski predsednik Laval je sporočil, da je drž. depozitna blagajna, ki je prvotno prevzela 25% na Francijo odpadajoče tranše, oddala svoj delež že na različne privatne banke, sama pa bo obdržala zastavljene prednostne delnice nemške državne železnice in bo dovolila francoskim bankam rediskontno garancijo. »Matin« *javlja, da je Francija moralno prisiljena, udeležiti se te kreditne akcije, ker se je v Haagu obvezala za lojalno sodelovanje z Nemčijo. Francoski veto bi bila velika pogreška proti tej objavi, ker se ne da tajiti, da Nemčija točno plačuje svoje reparacije in da je odgovoren minister odklonil misel, da bi se izvršila revizija Youngovega načrta drugače kakor s sredstvi, ki so predvidena v Youngovem načrtu samem.*

„Times“ o Balkanu

Kako presoja največji angleški list gospodarski položaj balkanskih držav — Pohvalno priznanje Jugoslaviji

London, 13. febr. os. Največji angleški dnevnik »Times« *izdaja vsako leto finančni in gospodarski pregled, ki obsega ves svet. V letošnjem pregledu, ki je izšel 10. februarja, posveča zelo informativen članek o gospodarskem položaju balkanskih držav, in sicer Romunije, Jugoslavije in Bolgarije. Članek ugotavlja uvodoma, da so se vse te tri poljedelske države vse leto morale boriti proti neredu, ki je nastal vsled padea žitnih cen. Romunija, ki je najbolj čutila udarec, je dala iniciativo za združitve vseh držav, ki izvažajo žito. Ta pokret je imel tudi uspeh, ker se je ustanovila meddržavna prodajna centrala za Romunijo, Jugoslavijo, Madjarsko, Poljsko in Bolgarijo, centrala, ki naj bi začela delovati 1. julija 1931. Vse tu imenovane države se sedaj s hvalevredno pridnostjo prizadevajo, da bi izboljšale svoja žitna semena in način pridelovanja, da bi mogla konkurirati z velikimi prekomorskimi žitaricami.*

Romuniji se godi najslabše, ker se tam še najbolj čutijo posledice padea denarne vrednosti in ker je njeno poljedelstvo zelo malo ali po večini ni organizirano. Samo zelo ugodni letini prošlega leta se moramo zahvaliti, da se je izognila popolni katastrofi. Na ta način je kljub zelo nizkim cenam vendar še mogla izvažati žito in poplačati zvoženo blago, ki pa je prihajalo v zelo znižanih količinah. Vlada je posvetila veliko pozornost vprašanju zunanjega posojila. Posrečilo se ji je najti malenkostno posojilo v Franciji, ter ustanoviti Kmetijsko banko, ki sprejema nase vknjižene dolgeve kmeta. Potem ko je na zelo radikalen način skrčila svoje izdatke, je dala v najem še svoje telefone, samo da bi našla denarnih sredstev za odpomoč zadolženemu kmetu.

Jugoslavija pa nasprotno kaže znake gospodarskega napredka. Državni dohodki naraščajo; tudi kranilne vloge so bile mnogo večje kakor leta 1929. Vlada poskuša dati novega razmaha narodnemu gospodarstvu ter pritiska na obine, da naj sledijo njenemu zgledu. Posrečilo se ji je poklicati v državo inozemski kapital, ki je omogočil

izredno jasno gradbeno delavnost v vsej državi. Seveda je tudi Jugoslavija težko občutila posledice padanja cen žitjenjskih potrebščin, toda kriza do sedaj še ni povzročila nikakega nereda v narodnem gospodarstvu. Primeroma z lanskim letom je uvoz padel, kar se da razlagati s tem, da ni bilo močnega prodaja žita in da tudi stavbeni les ni našel nobenega izhoda. Organizacija poljedelstva se vidno izboljšuje. Privilegirana agrarna banka je v dveh letih svojega obstoja razdajala 633 milijonov dinarjev posojil. Sedaj se ustanavlja še Privilegirana izvozna banka, ki naj skrbi za izvoz poljskih pridelkov. Kljub vsem težavam se industrija stalno razvija, posebno tekstilna. Avstrijske, poljske in češke trdnice so ustanovile tekstilne tovarne. Francoski kapital je omogočil tovarne za umetno svilo in za stonovansko steklo. Angleški kapital se je zelo živahno gibal v rudniški industriji, železniško omrežje se stalno širi na podlagi načrta, katerega je izdelala elada. Trgovsko brodogojstvo je pomnožilo svoje enote in bo v stanju, da letos zopet poveča število svojih ladij. Tudi državne finance so zadoščajne.

Ravno tako tudi Bolgarija zelo čuti gospodarsko krizo. Trgovina je zato zelo pojemala, samo Bolgarija ima pred drugimi državami na Balkanu to prednost, da proizvaja nekatere pridelke, ki vedno obdržijo svoje cene, kakor tobak, olje od vrtnic in pa prava svila. S temi pridelki se je Bolgarija rešila. Bolgarija je tudi lahko izvažala v večjih množinah žito, kakor pa njene sosedje. Njen uvoz se je znatno skrčil, to pa zaradi tega, ker bolgarski kmet ni mogel dosti kupovati. Izvoz se je nasprotno skoroda podvojil zaradi narasla izvoženih jaje, kureline, tobaka, kož in sadja. Bolgarija je izvozila 19.000 ton jaje v preteklem letu. Bolgarska Narodna banka je vodila zelo pametno politiko in je koncem 1930. imela na razpolago več denarja, kakor ga je rabila. Državne finance so se morale boriti z velikimi težavami. Dohodki so zelo padli in že v začetku decembra je morala država iskati za svoje potrebe novih kreditov, tako temeljito se je uračunala v proračun državnih dohodkov, da